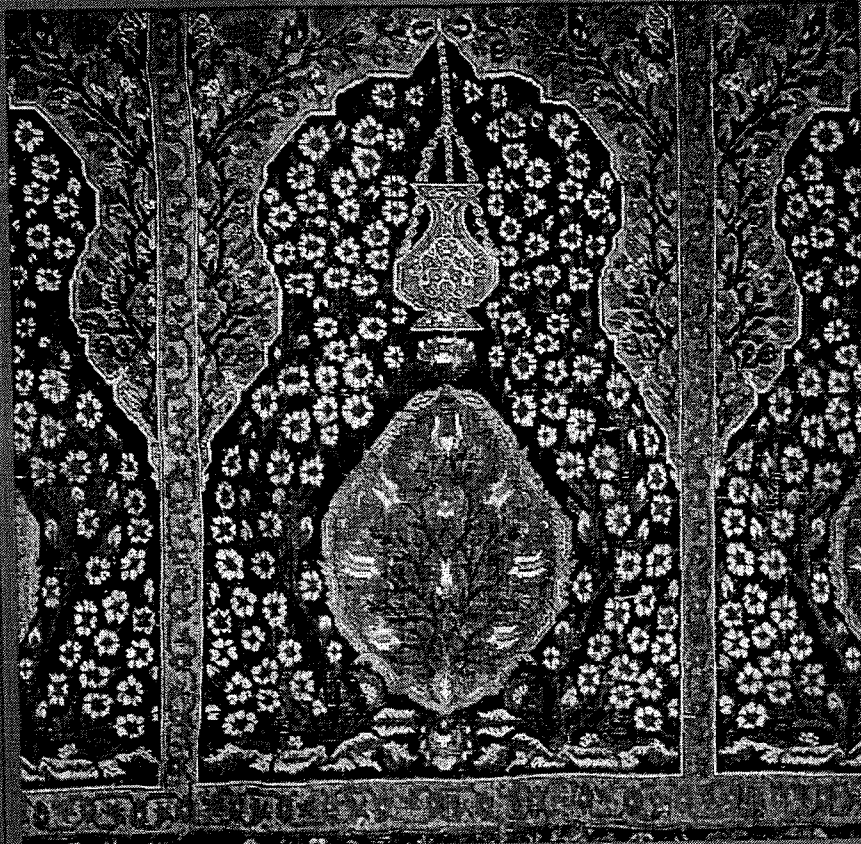

Millî Kültür

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

SAYI 34 - 1982

Ötügen, Adnan
150173

İLK KÜLTÜR MÜSTEŞARIMIZ ADNAN ÖTÜKEN

Abdülkadir SALGIR

Bundan on yıl önce aramızdan ayrılan Adnan ÖTÜKEN, kültür tarihimize, Türk kütüphaneciliği tarihine adı altın harflerle yazılacak olan değerli bir devlet adamı ve değerli bir Türk büyüğüdür. Türk kültürüne ve Türk kütüphaneciliğine yaptığı hizmetlerle ilgili olarak hakkında ciltlerle kitap yazılacak olan Adnan ÖTÜKEN'i, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde öğrenci iken tanıdım ve 1945-1946 ders yılında öğretmenliğini yaptıkları Kütüphanecilik Kursu'na devam ettim. 1946 mayısında da Millî Kütüphane Hazırlık Bürosu'nda görev alarak Millî Kütüphane'nin kuruluş çalışmalarına katıldım. Hocam, müdürüm ve müsteşarım olan Adnan ÖTÜKEN ile bir süre de Ankara Yüksek Öğretmen Okulu'nda öğretmenlik yaptık.

Adnan ÖTÜKEN, üniversite öğrencisi iken özel liselerde edebiyat öğretmeniği yapmış, ayrıca, başlangıçta Prof. Helmut Ritter'in ve daha sonra Muallim Naci'nin reisliği yaptığı Kütüphaneler Tasnif Komisyonu'nda memur olarak çalışmış ve bu arada İstanbul kütüphanelerini daha iyi tanıma fırsatını bulmuştur. Öğrenciliği sırasında «Azerbaycan Yurt Bilgisi» mecmuasının Şubat 1934'te çıkan sayısında yayımlanan «İstanbul Kütüphaneleri» ve Birlik mecmuasının Mart 1934 sayısında çıkan «Üniversite İnkılabında Göz Önünde Tutulacak Bir Dert: İstanbul Kütüphaneleri» başlıklı yazıları, kütüphane ve kütüphaneciliğimizin problemleri ile daha öğrenci iken ilgilenmeğe başladıklarını göstermektedir... Yozgat Lisesinde edebiyat öğretmeni iken, bir imtihanı kazanarak, devlet hesabına kütüphanecilik tahsili yapmak için, 1936 yılında Almanya'ya gönderilmiştir. Almanya'da 4 sene kalan A. ÖTÜKEN, Preussische Staats Bibliothek'te kütüphanecilik ihtisas tahsili yapmış, Berlin Üniversitesi Kütüphanesi ile Leipzig'de Deutsche Bücherei'de ve diğer Alman kütüphanelerinde staj görmüştür. Almanya'da bulunduğu sırada yazdığı kitap ve kütüphanecilikle ilgili yazıları, memleketimizde bazı gazete ve dergilerde yayımlanmıştır. Bunlardan, «Kitap Şehri Leipzig», «Almanya'nın En Modern Kütüphanesi», «Almanya Bugünkü Seviyesine Nasıl Yükseldi?», «Millî Kütüphane Kurulurken» (1) başlıklı yazıları bugün bile zevkle okunacak ve ders alınacak makalelerdir. Almanya'da iken, bir Millî Kütüphane kurulması konusunun devletin ve parti'nin çalışma programına alındığını ve Maarif Şurasında da görüşüldüğünü haber alan A. ÖTÜKEN'in, 9 Ağustos 1939 tarihli Cumhuriyet Gazetesinde çıkan yazısında: «Ankara'da büyük bir Millî Kütüphane kurulacak. Bu teşebbüsün millî irfanımız için ne kadar ehemmiyetli olduğunu burada izaha lüzum yoktur. Maarif işlerinde

ileri adımlar atan, başladığı yüksek öğretim işlerini sür'atle tamamlamak mecburiyetinde olan bir memleketin millî kütüphanesi olmaması en büyük bir eksiklik sayılabilir. Kemal'ın kem âlatla olmaya çağını çoktan idrak etmiş bir cemiyetin kütüphanesiz bir üniversite, kitapsız ve vasıtasız ilim hayatı tasavvur etmesinde ve bunu böylece devam ettirmesine esasen imkân da yoktu. Bu bakımdan büyüklerimizin verdiği kararı alkışlanmamak insafsızlık olur. Millî Kütüphane, kültür hayatımızda muhakkak ki birçok mes'ut neticeli hadiselerle bir başlangıç vazifesini görecektir.» dedikten sonra, bir millî kütüphane kurabilmek için lüzum olan bina, kitap ve mütehasıs memur konularını değerlendirmiş ve «Millî kütüphane meselesi herşeyden evel bol mütehasıs memur meselesidir.» diyerek, muhtelif fakültelerden mezun olan gençler arasında bir seçme yaparak bunların kütüphanecilik tahsili yapmaları için Almanya'ya ve tercihan Amerika'ya gönderilmeleri lüzum geldiği üzerinde durmuştur. Ayrıca, «Açılacak Millî Kütüphanede bir kütüphanecilik ve bibliyografya enstitüsü kurulmasını» da istemiştir.

Yurda döndükten sonra, İ.U. Edebiyat Fakültesine Türkoloji asistanı olarak tayin olunan A. ÖTÜKEN, bir süre sonra yedek subaylık hizmetine başlamış ve daha sonra da Millî Eğitim Bakanlığı Neşriyat Müdürlüğü görevine getirilmiştir. Bu arada, «Kütüphane Meselesi», «Devlet Kütüphanesi Kurulurken», «Örnek Bilim Kütüphanesi», «Kütüphane ve Kütüphanecilik» adlı makaleler yazmış, Ankara Radyosunda «Radyo Kitap Saati» adlı programda on yıl müddetle okuyucularla, kitap yayımlanan kurumlara ve eser sahiplerine geniş ölçüde faydalar sağlamıştır.

Bakınız, 27 Ekim 1945 tarihli Gece Postası adlı gazetede, Aka Gündüz Radyo Kitap Saati için ne diyor: «Radyonun en büyük hizmetlerinden biri Adnan Ötügen'e her hafta söz vermesidir. Fakat 15 dakika çok azdır. Beethoven'in senfonik saz semailerinden on beş dakika eksiltip Ötügen'in kitap saatine eklenmelidir.»

Ötügen'in hem sesi radyofonik hem sözü faydalı. Her seferinde bize o haftanın çeşitli eserlerini anlatır ve halkın okuma hevesini artırır. Kendi payına hiç kaçırmanın o faydalı kitap yârenliklerini. Bu yüzden okuma hızım yeni baştan artmıştır.

Radyoda bir fedakârlık daha rica ederiz: Adnan'ın kitap saatlerini, onar formalık kitap halinde

(1) Bu makaleler, A. ÖTÜKEN'in Bibliyotekinin Elkitabı adlı eserinin 1. cildinin sonundaki «Millî Kütüphane Kurulurken» bölümünde yer almıştır.

MİLLÎ KÜLTÜR

...AÇILAN YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

15 Eylül 2022